

«ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ»

**ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ
ΑΗΛΙΟΡΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΩΡΩΠΟΥ**
Εβδομαδιαία έκδοση Του
Ιερού Ναού Αγίων Αποστόλων
Πέτρου & Παύλου
Πεύκης

Νικολάου Πλαστήρα και
Πατριάρχου Γρηγορίου Ε΄
Τηλ. 2108027738

E-mail : agioi.apostoloi@gmail.com
www.agioiapistoloi.gr

ΚΥΡΙΑΚΗ 21 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2018

*Μαξίμου οσίου Του ομολογητού, Νεοφύτου μάρτυρος,
Πατρόκλου και Ανής των μαρτύρων, Μαξίμου οσίου Του
Γραικού.*

Έτος 11^ο Τεύχος 468

Το πιθηκίζειν και παπαγαλίζειν στην θεολογία.

Θεολογία χωρίς κάθαρση είναι υποκρισία

(Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγ. Βλασίου Ιερόθεος)

Ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής (580-662) είναι ένας μεγάλος Πατέρας της Εκκλησίας, ο οποίος ακολουθώντας τους προγενεστέρους Πατέρες, αντιμετώπισε, μεταξύ των άλλων, την αίρεση του Μονοθελητισμού. Θεόπνευστα είναι τα κείμενά του «περί αγάπης», οι σχολιασμοί του στα έργα του αγίου Διονυσίου του Αρεοπαγίτου, οι απαντήσεις σε διάφορες απορίες, τα «200 κεφάλαια περί θεολογίας», η ερμηνεία στο «Πάτερ ημών», η «Μυσταγωγία», οι επιστολές του, τα δογματικά και τα αντιρρητικά του έργα κλπ. Είναι ένας εμπειρικός θεολόγος με ευσύνοπτο λόγο, ο οποίος απα-

ντούσε στις θεολογικές απόψεις της εποχής του, με θαυμάσιο τρόπο. Το βασικό του γνώρισμα είναι ότι συνδέει στενά την ησυχία με την ομολογία, δηλαδή τον

ησυχαστικό τρόπο ζωής της ορθοδόξου θεολογίας με την ομολογία της πίστεως. Το κεντρικό του σχήμα είναι: πρακτική φιλοσοφία η κάθαρση, φυσική θεωρία η φωτισμός και μυστική θεολογία ή θέωση. Όποιος αγνοεί αυτήν την διδασκαλία του αγνοεί την ουσία της ορθοδόξου θεολογίας του.

Μερικοί θεολόγοι της εποχής μας ανακάλυψαν την θεολογία του αγίου Μαξίμου του Ομολογητού, την χρησιμοποιούν επιλεκτικά για να κατοχυρώσουν την δική τους θεολογική σκέψη, την αναλύουν κατά τρόπον στοχαστικό, αλλά αγνοούν το βάθος της. Με τις σκέψεις που ακολουθούν θα παρουσιασθεί συνοπτικώς η διδασκαλία του για την θεολογία και τον αληθινό θεολόγο, και νομίζω στο σημείο αυτό κρύβεται η ουσία της θεολογίας του και η διάκριση μεταξύ της θεολογίας του Αγίου Πνεύματος και της θεολογίας των δαιμόνων ή της δαιμονικής θεολογίας.

Ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής σε μια επιστολή του ασχολείται με το θέμα τι είναι η σωτηρία του ανθρώπου και ποια είναι η αληθινή θεολογία. Στην αρχή γράφει με μεγάλη ταπείνωση ότι, επειδή φοβάται να μην κατακριθεί από τον Θεό για τους λόγους του, που έχουν νεκρωθεί από την απραξία των αγαθών έργων και δεν έχουν την δύναμη να προσφέρουν την ζωή σε όσους τους ακούνε, γι' αυτό σκέφθηκε να προσλάβει «την σιωπήν σύνοικον», δηλαδή προτιμούσε να σιωπά και να μη ομιλεί. Όμως, στην παρούσα περίπτωση και απαντώντας στην παράκληση του επιστολογράφου του, τού μοναχού Μαρίνου, θα υπερβεί την σιωπή και θα ομιλήσει.

Αρχίζει την επιστολή του με το χωρίο του Προφητάνακτος Δαυΐδ: «Αρχή σοφίας φόβος Κυρίου, σύνεσις δε αγαθή πάσι τοις ποιούσιν αυτήν» (Ψαλ. ρι', 10). Με τον στίχο αυτόν του ψαλμού θέλει να υποδείξει «την αληθώς γνωστικήν οδόν των θείων αρετών» και να ανοίξει «την έμπρακτον της γνώσεως θύραν» σε αυτούς που προτίθενται να αγαπούν τον Θεό και προτιμούν «πάντων των επί γης την ένθεον σωτηρίαν». Είναι βασικό έργο να αποκτά κανείς την έμπρακτη και όχι την θεωρητική γνώση. Έτσι, υποδεικνύει σε όσους θέλουν την «ένθεον σωτηρίαν» να αποκτήσουν τον φόβο του Θεού και την αγαθή σύνεση.

Ο φόβος του Θεού είναι απαραίτητος για να αποφύγουμε τους μολυσμούς με την προσδοκία των αιωνίων κολάσεων, η δε αγαθή σύνεση είναι αναγκαία για να εφαρμόσουμε όλα τα θεία θελήματα και να διακρίνουμε τα πρόσκαιρα από τα αιώνια, και να αποκτήσουμε την αληθινή γνώση. Όπως ο φόβος γίνεται αναιρέτης των ακαθάρτων παθών, έτσι και η σύνεση των πραγματικά συνετών γίνεται δημιουργός των αρετών.

Ο φόβος δεν πρέπει να περιορίζεται στα εξωτερικά ήθη με την κατήφεια, αλλά συνδέεται με την διάθεση της ψυχής και την ταπείνωση της καρδιάς, η οποία κατασφαλίζεται με τους πυκνούς στεναγμούς στο βάθος της καρδιάς, και με το μαστίγιο της μνήμης των προαμαρτημένων που την κτυπά αφανώς κατά την συνείδηση. Όμως, όποιος υποκρίνεται ότι έχει τον φόβο του Θεού μόνον εξωτερικά στους τρόπους της συμπεριφοράς, δεν διαφέρει σε τίποτε από τον πίθηκο που μιμείται τα ήθη και τα σχήματα των ανθρώπων, ενώ δεν είναι άνθρωπος.

Αυτό το ζώο, μεταξύ των τετραπόδων, που διακρίνεται πολύ από τους ανθρώπους ως προς την φύση, ομοιάζει με αυτούς με την μίμηση της εξωτερικής συμπεριφοράς. Το ίδιο συμβαίνει με εκείνον που μιμείται εξωτερικά αυτούς που φοβούνται πραγματικά τον Κύριο, είναι δηλαδή σαν τον Σαδδουκαίο ή τον Γραμματέα που σώζει το σχήμα της ευλάβειας με εξωτερική ευπρέπεια, «παντελώς δε του πράγματος δια την ακάθαρτον εν τω βάθει που κειμένην της ψυχής προς το πάθος φιλίαν απολειπόμενος», δηλαδή στερείται παντελώς της αλήθειας, γιατί μέσα στα βάθη της ψυχής έχει κρυμμένη την φιλία προς το πάθος.

Ο άγιος Μάξιμος θέλει εδώ να πη ότι η αληθινή ευλάβεια φαίνεται στον αγώνα του ανθρώπου για την απαλλαγή του από τα πάθη και την ακαθαρσία που βρίσκεται στα βάθη της ψυχής, γιατί σε διαφορετική περίπτωση ο άνθρωπος ομοιάζει με τον πίθηκο, που υποκρίνεται τον άνθρωπο, ενώ είναι ζώο. Επομένως, όποιος θέλει να σωθεί και να θεολογεί αληθινά πρέπει να έχει φόβο Θεού και με αυτόν να καθαρίζει την καρδιά από τα πάθη και όχι απλώς να χρησιμοποιεί τους λόγους των αγίων.

Από την άλλη μεριά δεν πρέπει να επιδεικνύουμε την θεία γνώση διατυπώνοντας «μόνη προφορά λόγων προς κάλλος απεξεσμένων», δηλαδή να προφέρουμε λόγους φτιαγμένους με καλλιέπεια, ούτε να ορίζουμε την αγαθή σύνεση με το να μιλάμε μόνον χωρίς να εφαρμόζουμε αυτά που λέμε, αλλά θα πρέπει η σύνεση να είναι εμποτισμένη με την διάθεση της ψυχής κατά την πράξη των αρετών! Οπότε, η σύνεση πρέπει με την πράξη να λαμπρύνει το φέγγος της γνώσεως, και με την γνώση να φαιδρύνει την ένταση της πράξεως, και έτσι ο φόβος πρέπει να συμβαδίζει με τον πόθο του Θεού. Ο άνθρωπος με τον φόβο του Θεού απέχει από το κακό και με την αγαθή σύνεση τελειοποιείται στην πράξη η εφαρμογή των εντολών.

Όποιος συνδέει την σύνεση μόνο με την απλή προφορά των θείων λόγων ομοιάζει με τον παπαγάλο (ψιττακό) που μιμείται τα ανθρώπινα λόγια, χωρίς να είναι άνθρωπος. Ο παπαγάλος, ενώ δεν έχει τίποτα το ανθρώπινο στην φύση του, εν τούτοις από όλα τα πουλιά διδάσκεται και υποκρίνεται τα ανθρώπινα λόγια. Το ίδιο συμβαίνει και με τον άνθρωπο που μιμείται εξωτερικά τα λόγια των αληθινών συνετών –των αληθινών αγίων– με μια απλή εκφώνηση για να καταπλήξει αυτούς που τον ακούνε, «την δε της γνώσεως έξιν ουκ έχων τη πράξει των αρετών πεποιωμένην», δηλαδή δεν έχει την έξη της γνώσεως εμποτισμένη με την πράξη των αρετών.

Ο άνθρωπος αυτός είναι ένας Φαρισαίος ή ψεκτός ιερέυς που υποκρίνεται, ενώ στερείται της σοφίας που υπάρχει στα έργα, και με την μεγάλη ιδέα του εαυτού του και την αλαζονεία της οίσεως που τρέφει την υπερηφάνεια του νου του, ορθώνεται εναντίον του λόγου της αληθείας, αγνοώντας «ότι δαιμόνων θεολογία προδήλως η των επ' αυτή δια φιλοδοξίαν μέγα φυσιώντων

καθέστηκε δίχα πράξεως γνώσις». Με άλλα λόγια, είναι δαιμονική θεολογία αυτή που προέρχεται από τον άνθρωπο που κυριαρχείται από τα πάθη και δεν έχει αποκτήσει την γνώση μέσα από την πράξη, δηλαδή θεολογεί χωρίς την κάθαρση της καρδιάς.

Με αυτόν τον λόγο ο άγιος Μάξιμος θέλει να τονίσει ότι η ορθόδοξη θεολογία είναι καρπός της καθάρσεως της καρδιάς από τα πάθη και αποτέλεσμα της εσωτερικής καθαρότητας, διαφορετικά ο άνθρωπος που προσπαθεί να θεολογεί ομοιάζει με έναν παπαγάλο, που παριστάνει τον θεολόγο, παπαγαλίζοντας, ενώ κυριαρχείται από τα πάθη. Μια τέτοια θεολογία είναι δαιμονική, δηλαδή υπαγορεύεται από τους δαίμονες που ενεργούν με τα πάθη.

Στο τέλος της επιστολής του ο άγιος Μάξιμος καταλήγει ότι πρέπει να απαλλάξουμε τον εαυτό μας από κάθε ρύπο της σαρκός και του πνεύματος, να μη επιτρέπουμε να επαναστατεί ο νόμος της σάρκας εναντίον του νόμου του πνεύματος και να μη περιορίζουμε την έκφραση του φόβου στην εξωτερική συμπεριφορά, αλλά να φροντίζουμε για την καταστολή «της εντός κατά ψυχήν καλής διαθέσεως», ώστε να αποφύγουμε «την μέλλουσαν του πυρός απειλήν». Έτσι, δεν πρέπει να ομιλούμε για την κόλαση και σε τι ακριβώς συνίσταται, αλλά θα πρέπει να κάνουμε τα πάντα για να αποφύγουμε την μέλλουσα απειλή του πυρός της κολάσεως, με τον φόβο του Θεού.

Συγχρόνως, θα πρέπει να κατακοσμήσουμε τους εαυτούς μας με την αγαθή σύνεση κατά την πράξη των εντολών και «εμπράκτους τους θείους λόγους ποιήσωμεν», δηλαδή να κάνουμε τους λόγους μας έμπρακτους, να επιδιώκουμε την βίωση όλων των αρετών, ήτοι την χρηστότητα, την πραότητα, την μακροθυμία, την ανοχή σε όλα, την υπακοή, την ευχαρίστηση σε όσα συμβαίνουν, να δεχόμαστε τις θείες παραχωρήσεις της Πρόνοιας του Θεού με τις οποίες διευθύνει την ζωή μας προς το συμφέρον.

Στην εποχή μας πολλοί θεολογούν χωρίς προϋποθέσεις, χωρίς την κάθαρση της καρδιάς, τον φωτισμό του νου και την εμπειρία της θείας Χάριτος, αλλά με μόνο εφόδιο τις διανοητικές ικανότητες, την απομνημόνευση των χωρίων και τον στοχασμό, και έτσι ομοιάζουν με τον πίθηκο και τον παπαγάλο, κατά τον άγιο Μάξιμο τον Ομολογητή, δηλαδή θεολογώντας πιθηκίζουν και παπαγαλίζουν, όταν το βάθος της καρδιάς είναι γεμάτο από τα πάθη. Αλλά μία τέτοια θεολογία που είναι ανεξάρτητη από την καθαρότητα της καρδιάς, που πιθηκίζει και παπαγαλίζει, όσο κι αν φαίνεται ωραία, έξυπνη και στοχαστική, δεν ωφελεί την Εκκλησία. Η αληθινή θεολογία και η επίτευξη της σωτηρίας γίνεται με τον φόβο του Θεού, που καθαρίζει την καρδιά από τα πάθη, και την αγαθή σύνεση που κοσμεί τον άνθρωπο από αρετές.

Πάντως, μια θεολογία που έχει αποδεσμευθεί από την ησυχαστική παράδοση της Εκκλησίας είναι «δαιμόνων θεολογία», αφού ο στοχασμός και η φαντασία είναι καλός αγωγός σατανικής ενέργειας.